

Ontmoeting met Philippe Courard, Staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid

Ongeveer een jaar geleden werd Philippe Courard staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid. Het ideale moment voor Science Connection om hem enkele vragen te stellen.

Science Connection: Sinds begin 2013 bent u bevoegd voor het Federaal Wetenschapsbeleid. Wat zijn de indrukken die u van die bevoegdheid het meest zijn bijgebleven?

Philippe Courard: Ik heb inderdaad het geluk dat mandaat al sinds enkele maanden uit te oefenen. Ik ben sterk onder de indruk van de diversiteit en de kwaliteit van de in het departement aanwezige competenties. Het Federaal Wetenschapsbeleid raakt vele onderwerpen, van de Schone Kunsten tot de Archieven, het Mathematisch Model van de Noordzee, de meteorologie, de glaciologie en het onderzoek van de zonnewind, en gaat daarbij zeer professioneel te werk. Het departement dwingt respect af door nauwkeurig werk af te leveren en wordt geapprecieerd voor zijn diverse werkgebieden die alle aan belangrijke maatschappelijke uitdagingen zijn gelinkt, te weten het milieu, de biodiversiteit, de duurzame ontwikkeling, de samenleving, de steun aan hoogtechnologische bedrijven, de geschiedenis, ...

Science Connection: In België is het wetenschappelijk onderzoek grotendeels een bevoegdheid van de Gewesten en de Gemeenschappen. Wat is dan het nut van een federale bevoegdheid op dat gebied?

Philippe Courard: De bevoegdheid inzake onderzoek werd inderdaad gedeeltelijk overgeheveld naar de Gewesten en de Gemeenschappen. Maar de federale overheid behoudt talrijke en belangrijke

bevoegdheden op dat gebied en beheert vandaag meer dan een derde van de overheidsmiddelen voor O&O.

Naast de fiscale maatregelen voor de kenniswerkers, waarbij ik in dit opzicht aan herinner dat in deze legislatuur de gedeeltelijke vrijstelling van storting van de bedrijfsvoorheffing voor het onderzoekspersoneel van 75 naar 80 % werd verhoogd, behoudt het federaal niveau ook het beheer van de Belgische bijdrage aan de Europese Ruimtevaartorganisatie (ESA), de steun aan de luchtvaartsector, vijftien wetenschappelijke instellingen, onderzoeksprogramma's ter ondersteuning van het federaal beleid alsook een belangrijk internationaal hoofdstuk.

Jean -Jacques Dordain stelt in Redu het ESA-paviljoen voor aan Staatssecretaris Philippe Courard en aan Philippe Mettens, Voorzitter van het Federaal Wetenschapsbeleid. ©ESA

Ik denk dat we nu een evenwicht hebben bereikt. Het federale beheer van die bevoegdheden levert duidelijk meerwaarde op in vergelijking met een gedecentraliseerd beheer. Neem het voorbeeld van de ruimtevaart: het samenbrengen van alle middelen op Belgisch niveau maakt ons land tot de vijfde belangrijkste nettobijdrager aan de Europese Ruimtevaartorganisatie (ESA). Die tijdens de huidige legislatuur nog versterkte plaats (op vijf jaar tijd is de Belgische ESA-bijdrage met 25 miljoen euro verhoogd), geeft ons binnen de ESA een gewicht dat de Gewesten individueel nooit kunnen hebben. Zo wegen we ook op de keuze en de inhoud van de programma's en kunnen we de wetenschappelijke en industriële return voor ons land maximaliseren. Het is bovendien zo dat de ESA enkel staten erkent. Het is logisch dat elk gezagsniveau voor de onderzoeksprogramma's over de nodige bevoegdheid beschikt om onderzoek te verrichten in het kader van haar eigen beleidsvoering. De federale wetenschappelijke instellingen van hun kant, bewaren, valoriseren en bestuderen een belangrijk deel van het nationale roerend en ondeelbaar patrimonium.

Science Connection: In ons land zijn de publieke investeringen in wetenschappelijk onderzoek sterk verspreid. Hoe kan dat efficiënter worden georganiseerd?

Philippe Courard: De bevoegdheden zijn inderdaad heel versnipperd met een verlies van doeltreffendheid tot gevolg. Heel wat waarnemers hebben dat al onderstreept. Er bestaan echter coördinatieorganen zoals de Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid (IMCWB) waarvan de laatste vergadering vorige zomer haar nut heeft bewezen. Die IMCWB heeft trouwens mijn voorstel aanvaard om een 'transversaal platform voor technologiebewaking' op te richten. Dat voorstel werd al gelanceerd door mijn voorganger Paul Magnette in het kader van de federale relancestrategie, met de bedoeling de beschikbare expertise op verschillende niveaus te bundelen en aan alle entiteiten van het land, de academische wereld en de ondernemingen een betere kijk op de sterke en zwakke punten van onze knowhow te bieden alsook meer inzicht in welke sectoren investeringen rendabel zullen zijn.

Ik meen dat de IMCWB zijn onmisbare coördinerende rol ten volle moet kunnen spelen om de integratie van Belgische wetenschappers in de Europese en internationale onderzoeksnetwerken te vergemakkelijken.

Science Connection: Het nieuwe programma 'brain.be' van het Federaal Wetenschapsbeleid loopt van 2012 tot 2017 en omvat zes assen, te weten: 'Ecosystemen, biodiversiteit, evolutie', 'Geosystemen, heelal en klimaat', 'Cultureel, historisch en wetenschappelijk erfgoed', 'Strategieën van de federale overheid', 'Belangrijke maatschappelijke uitdagingen' en 'Collectiebeheer'. Dat programma beoogt het wetenschappelijk onderzoek van de federale wetenschappelijke instellingen te ondersteunen. Waarom is het zo belangrijk dat die instellingen actief blijven op het gebied van de wetenschap?

Philippe Courard: De federale wetenschappelijke instellingen voeren kwaliteitsonderzoek uit op talrijke gebieden die onze universiteiten niet of nauwelijks bestrijken. Studies tonen aan dat hun onderzoek op hun respectieve gebieden een niveau van uitmuntendheid heeft dat vergeleken kan worden met dat van grote universiteiten (publicaties, vermeldingen, ...). Ze bieden bovendien heel wat maatschappelijke dienstverlening. Neem bijvoorbeeld het KMI: de economische waarde van de weersvoorspelling in de Europese Unie wordt jaarlijks op 61 miljard euro geschat en een derde van het bbp wordt als 'weersgevoelig' bestempeld...

Science Connection: Is er een wederzijds verband tussen uw bevoegdheid op het gebied van het wetenschapsbeleid en uw andere bevoegdheden?

Philippe Courard: Ik werk heel actief op het thema toegankelijkheid van de musea voor personen met een handicap. Dat is een belangrijk thema dat de fysieke toegankelijkheid waaraan onmiddellijk gedacht wordt ver overschrijdt. Hier liggen opportuniteiten voor iedereen. De musea zijn trouwens heel actief op dat gebied, zoals werd aangetoond met de recente voorstelling van tablets met aanraakscherm voor rondleidingen in het Magrittemuseum in gebarentaal. Hier moet ook het uitmuntende werk van de educatieve dienst van het museum worden vermeld, meer bepaald in het kader van het programma 'Museum op maat'. Ik heb trouwens de intentie om, samen met het Museum voor Schone Kunsten, ontmoetingen te promoten tussen de artistieke wereld van gewone mensen met die van mensen met een handicap om zo het belang van de zogenaamde 'gedifferentieerde' kunst in het licht te stellen.

Science Connection: Uw voorganger Paul Magnette sloot in 2013 een bestuursovereenkomst af met Philippe Mettens, de voorzitter van het departement Wetenschapsbeleid. U ondersteunt de inspanningen van de POD Wetenschapsbeleid en de federale wetenschappelijke instellingen om te blijven werken in de lijn van die overeenkomst. Wat zijn er volgens u de belangrijkste tendensen en de essentiële projecten van?

Philippe Courard: Die bestuursovereenkomst is een basistekst met als doel de band tussen de verschillende entiteiten en opdrachten van BELSPO te verstevigen. U haalde de bevoegdheidsversnippering aan inzake onderzoek op Belgisch niveau... Die versnippering is er ook op elk gezagsniveau en ook binnen ons departement. Het is van essentieel belang dat de banden tussen de wetenschappelijke instellingen nauwer worden aangehaald en dat de banden tussen die instellingen en de centrale administratie worden versterkt. U weet dat we een budgettair moeilijke tijd doormaken. Om daar het hoofd aan te bieden en positief te blijven inwerken op onze

medeburgers is er een reorganisatie mogelijk. Ik denk dat de overheidsdiensten meer dan ooit hun doeltreffendheid moeten aantonen.

Science Connection: Hoe ziet u de toekomst van de federale wetenschappelijke instellingen en in het bijzonder van de federale musea waarvoor u bevoegd bent?

Philippe Courard: Organisatorisch gezien ben ik voorstander van een grotere samenwerking tussen de ondersteunende diensten en van een nieuwe opstelling van de collecties, en moedig ik ook de creatie aan van museale entiteiten zoals het Magritte- of het Fin-de-Sièclemuseum die het publiek meer aanspreken dan de grote museale entiteiten van vroeger. Er moet echter worden op toegezien dat merchandising niet belangrijker wordt dan cultuur en dat modegrillen niet de bovenhand krijgen op kwaliteit. Er moet een evenwicht zijn tussen wetenschappelijke ernst en aantrekkingskracht. Die begrippen kunnen volgens mij perfect samengaan.

Natuurlijk ben ik blij met de start van de werkzaamheden in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en met de opening van het fin-de-sièclemuseum begin december. Ik stel alles in het werk om de collecties moderne en hedendaagse kunst opnieuw toegankelijk te maken. De optie voor de magazijnen Vanderborcht (voorheen het Dexia Art Center) blijft wat dat betreft voor mij een prioriteit.

Ik ben ervan overtuigd dat we een patrimonium bezitten dat vergelijkbaar is met dat van Amsterdam of Wenen en ik ben er zeker van dat we het zoals die twee steden op dezelfde manier in het licht zullen kunnen stellen. Voor ons land is dat een culturele en economische uitdaging van betekenis.

Science Connection: Het programma 'Interuniversitaire Attractiepolen' bevindt zich in zijn zevende fase (2012-2017). Daarna wordt, ingevolge van de zesde staatshervorming, die bevoegdheid overgedragen aan de Gemeenschappen. Dat programma krijgt heel wat positieve commentaren. Welke garanties zijn er nu al dat dat samenwerkingsmodel tussen de universiteiten van beide Gemeenschappen kan behouden blijven?

Philippe Courard: In de lopende legislatuur konden we de budgetten voor dat programma verhogen (met een extra bedrag ten belope van +/- 13 miljoen euro gespreid over vijf jaar in vergelijking met de vorige fase). Ik denk dat het essentieel is om na de overdracht van de IUAP's in 2017 een instrument te behouden om samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse en Franstalige universiteiten aan te moedigen. Het is echter nog te vroeg om te zeggen welk instrument dat zal zijn, maar ik heb

wel enkele ideeën daaromtrent. Het onderzoek is meer en meer een zaak van samenwerking waarbij zich inpassen in internationale netwerken essentieel is. Maar hoe pak je internationalisering aan als we zelfs in ons eigen land niet in staat kunnen zijn om dergelijke samenwerkingsverbanden op te zetten? Soms vang ik op dat het voor een Belgische universiteit makkelijker is om samen te werken met een buitenlandse universiteit dan met een universiteit van de andere Gemeenschap. Met die vaststelling kan ik echt niet leven.

Science Connection: Mijnheer de staatssecretaris, wij danken u voor dit gesprek.

Philippe Courard: Graag gedaan.